

Birinci Basamakta Sık Görülen

KLİNİK ve LABORATUVAR

Problemler ve Çözüm Önerileri

Editörler

Mustafa ŞAHİN

Alpaslan TANOĞLU

Aydın ÇİFCİ

©2022 Birinci Basamakta Sık Görülen Klinik ve Laboratuvar
Problemler ve Çözüm Önerileri

ISBN: 978-625-7399-83-8

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bölümler içinde kullanılan resim ve bilgilerin sorumluluğu o bölümün yazarx(lar)ına aittir.

Editörler

Doç. Dr. Mustafa ŞAHİN

Doç. Dr. Alpaslan TANOĞLU

Prof. Dr. Aydın ÇİFCİ

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Proje Koordinatörü

Meryem YAVUZ

(MediHealth Academy)

Grafik-Tasarım

Fatih Şamil ULUDAĞ

Dilaver Emin KORKMAZ

Elif ÖZDİL

(MediHealth Academy)

Baskı-Cilt

Ankara Özgür Matbaacılık Basım Yayın Dağ. San. Tic. A.Ş.

1250 Cadde No: 25 Ostim OSB Yenimahalle / Ankara

Sertifika No: 46821

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad.No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05-15 ANKARA
www.hipokratkitavevi.com

Sevgili Meslektaşlarım,

İnsanlık tarihi kadar eski olan hekimlik mesleği her dönem ve her şartta saygınlığına korumayı başarmıştır. 2019 yılında başlayan pandemide bu küresel gerçek bütün insanlık tarafından birkez daha anlaşılmuştur. Son zamanlarda yaşanan muhtelif sağlıkta şiddet olayları özellikle hekimlik mesleğine emek verenleri derinden üze de itibarına ve onuruna zarar verememiştir. Hekimlik mesleğinin amacı yaratılan en değerli ve donanımlı canlı olan insan sağlığına hizmet etmek ve bu uğurda yaşatabilme arzusunu, merhametini ve bilgisini sonuna kadar kullanmaktır.

Özellikle artan ülke nüfusu, hasta sayısı, sağlık merkezi sayısı sağlık yönetimini zorlaştırmaktadır. Bu organizasyonun doğru yapılmaması hastaların sağlık hizmetine ulaşmasını, hatta doğru merkezlere başvurmalarını zorlaştırmakta ve randevu talebindeki yoğunluk hekimlerin çalışma koşullarını kötüleştirebilmektedir. Bu anlamda triaj, yani hastaların ve hastalıkların belirlenen spesifik merkezlerde tedavi edilmesi gereksiz yoğunlukların önüne geçecek ve daha kaliteli bir sağlık hizmeti sunulabilecektir. Tam bu noktada özellikle birinci basamakta çalışan hekim arkadaşlarımıza önemli görevler düşmekte olup ikinci ve üçüncü basamaktaki gereksiz hasta yoğunluğu ve randevu problemleri gibi sorunlar için bir çözüm oluşturulabilir. Bu yaklaşım birinci basamak hekimlerinin iş yükünü artırmak değil yaptıkları hekimlik mesleğini kıymetlendirmek, değer katmak hatta mesleki tatmin duygusunu yaşamaları için bir fırsat sunmaktır. Hekimlik mesleğinin bir parçası sürekli okumak, kendini geliştirmek, güncel yayınları takip etmektir ve bu amaçla birinci basamak hekimleri için yazdığımız bu kitap birinci basamak sağlık merkezlerinde verilen sağlık hizmetine belirli bir kalite kazandırmak amacı taşımaktadır. Kısacası bu kitabın amacı birinci basamak hekimlerimizin bilgi ve donanımlarını artırarak bu basamakta verilen sağlık hizmetinin daha kaliteli ve kapsamlı olmasına katkıda bulunmaktır.

Kitabın yazılması sürecinden önce birinci basamak hekimlerine yaptığımız anketlerde ve saha çalışmalarında pratikte en çok karşılaştıkları problemleri irdeleyerek belirli konu başlıkları oluşturduk. Daha sonra ülkemizin farklı üniversitelerinde bu konularda uzmanlaşmış akademisyenler ile iletişime geçerek kitabın yazım sürecini bitirdik. Bu zor ve yorucu yolculukta bölüm yazan tüm akademisyen arkadaşlarıma emekleri için teşekkür ediyorum.

Kitap projesini ortaya koyan ve bizleri heyecanlandıran, çok önemli bir tecrübe kazanmamıza vesile olan, uzun ve zahmetli bu sürecin tüm aşamalarında bizlere her zaman destek veren sevgili abimiz, kıymetli hocamız Prof. Dr. Aydın ÇİFCİ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Tüm bu süreçte gece-gündüz demeden her türlü destekleri ile hep yanımda olan proje koordinatörümüz Meryem YAVUZ'a, grafik-tasarım sorumlumuz Fatih Şamil ULUDAĞ'a ve Dilaver KORKMAZ'a süreç boyunca üzerimizde hakkı olan tüm yayınevi çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Akademik çalışmalarım ve yoğun iş temposu nedeniyle zaman zaman vakit ayıramadığım, ilgimden ve sevgimden bazı zamanlarda üzülerek yoksun bıraktığım canım oğlum Mete'ye ve sevgili eşim Dr. Öğr.Üyesi Havva Hande Keser Şahin'e sonsuz sevgilerimi sunuyorum.

Tüm ekibim adına sevgi ve selamlarımızla

Doç. Dr. Mustafa Şahin
Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çorum, 2022

Birinci Basamakta Sık Görülen

Klinik ve Laboratuvar

Problemler ve Çözüm Önerileri

Adem KARA

Uzm. Dr., Yozgat Şehir Hastanesi, Yozgat

Ahmet Ali USTA

Uzm. Dr., Isparta Şehir Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Isparta

Ali BOLAT

Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Kalp Damar Cerrahisi Anabilim Dalı, Kırıkkale

Ali Cansu BOZACI

Dr. Öğr. Görevlisi, Hacettepe Üniversitesi Üroloji Anabilim Dalı, Ankara

Ali Erhan ÖZDEMİREL

Uzm. Dr., Liv Hospital Ankara, Romatoloji Bölümü, Ankara

Artuner VARLIBAŞ

Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Kırıkkale

Aşkın GÜNGÜNEŞ

Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kırıkkale

Atila ALTUNTAŞ

Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Nefroloji Bilim Dalı, Isparta

Aydın ÇİFCİ

Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Kırıkkale

Aykut İlker ARSLAN

Dr., Medicana Ankara Hastanesi, Ankara

Aysel ÇINAR SAYHAN

Uzm. Dr., Bilecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Bilecik

Bilal ALTUNIŞIK

Uzm. Dr., Özel Siirt Hayat Hastanesi, Siirt

Birgül KAÇMAZ

Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale

Buket BAŞA AKDOĞAN

Uzm. Dr., Erzurum Bölge Eğitim Araştırma Hastanesi, Erzurum

Burak YILMAZ

Arş. Gör. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Üroloji Kliniği, Kırıkkale

Burcu BAŞARAN GÜNGÖR

Uzm. Dr., Adapazarı İlçe Sağlık Müdürlüğü, Adapazarı

Burçin TUNCEL

Arş. Gör. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale

Duygu TUTAN

Uzm. Dr., Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Çorum

Elif Sümeyye AKTI

Uzm. Dr., Erbaa Devlet Hastanesi, Tokat

Elmas UYSAL

Dr., Ankara Şehir Hastanesi, Ankara

Emre ÖZİL

Uzm. Dr., Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Çorum

Ercan YUVANÇ

Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Üroloji Kliniği, Kırıkkale

Ersin KULOĞLU

Uzm. Dr., Dereli İlçe Devlet Hastanesi, Giresun

Fahri ERYILMAZ

Uzm. Dr., Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi Beyin ve Sinir Cerrahi Kliniği, Çorum

Gani AKINCI

Dr., Mehmet Tanju Saka Aile Sağlığı Merkezi, Ankara

Gülen Ece TOPALOĞLU

Uzm. Dr., Doha Clinic Hospital, Qatar

Gülhan SARIÇAM

Uzm. Dr., Pursaklar Devlet Hastanesi, Nöroloji Bölümü, Ankara

Güray CEYLAN

Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak

Hakan ERTÜRK

Uzm. Dr., Atatürk Sanatoryum Eğitim Araştırma Hastanesi, Radyoloji Ana Dalı, Ankara

Hasan ATLI

Uzm. Dr., Batman Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Batman

Haydar ADANIR

Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, Antalya

Hülya POYRAZ EFE

Uzm. Dr., Eskişehir Şehir Hastanesi, Çocuk İmmünolojisi ve Alerji Hastalıkları Eskişehir

Hüseyin GEMALMAZ

Uzm. Dr., Prof. Dr. Cemil Taşcıoğlu Şehir Hastanesi Kalp ve Damar Cerrahisi, İstanbul

İbrahim SARAÇ

Uzm. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi Erzurum Şehir Hastanesi Kardiyoloji Kliniği, Erzurum

İlknur AKKUŞ

Arş. Gör. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale

İsmail SEZİKLİ

Uzm. Dr., Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Ana Bilim Dalı, Çorum

Kubilay BARIŞ

Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Periodontoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale

Mehmet Berksun TUTAN

Arş. Gör. Dr., Hitit Üniversitesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Çorum

Mehmet KURUŞ

Uzm. Dr., Atatürk Sanatoryum Eğitim Araştırma Hastanesi, Radyoloji Ana Dalı, Ankara

Mehmet ZENGİN

Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Patoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale

Melih Gaffar GÖZÜKARA

Uzm. Dr., Ankara Sincan İlçe Sağlık Müdürlüğü, Ankara

Miraç ATAMAN

Arş. Gör. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Üroloji Kliniği, Kırıkkale

Mustafa ALTAY

Uzm. Dr., Serbest Hekim

Naci ÇİL

Uzm. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Bilim Dalı, Isparta

Necip NAS

Uzm. Dr., Özel Siirt Hayat Hastanesi, Siirt

Nilgün ALTIN

Uzm. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara

Nur Ece ÖZTAŞ ŞÜKÜR

Uzm. Dr., Arabacıalanı Aile Sağlığı Merkezi, Sakarya

Orhan ASLAN

Dr. Öğr. Gör., Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Çorum

Pervin ÖZKAN KURTGÖZ

Uzm. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Nefroloji Kliniği, Van

Ramazan ÖNALAN

Uzm. Dr., Yozgat Şehir Hastanesi, Yozgat

Raziye YAZICI

Uzm. Dr., Konya Beyhekim Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Konya

Safiye Kübra Çetindağ KARATLI

Uzm. Dr., Eskipazar İlçe Devlet Hastanesi, Karabük

Salih KARATLI

Uzm. Dr., Karabük Eğitim Araştırma Hastanesi, Karabük

Selim YALÇIN

Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Tıbbi Onkoloji Bilim Dalı, Kırıkkale

Selver CAN

Uzm. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi Beyhekim Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, Konya

Serdar ALAN

Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Neonatoloji Bilim Dalı, Kırıkkale

Serdar GÜL

Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı

Serdar Hanzala YAMAN

Arş. Gör. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Kırıkkale

Serhat ÇELİK

Uzm. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Ana Bilim Dalı, Hematoloji Bilim Dalı, Kırıkkale

Serkan TURSUN

Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Kırıkkale

Sevinç YARDIMCI

Uzm. Dr., İstanbul Dr. Siyami Ersek Göğüs, Kalp ve Damar Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

Sezai KANTAR

Uzm. Dr., Sabucuoğlu Şerafettin Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Amasya

Süheyla ATALAY KAHRAMAN

Uzm. Dr., Denizli Merkezefendi Saraylar Aile Sağlığı Merkezi, Denizli

Şeniz TUTUM

Uzm. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Nefroloji Bilim Dalı, Isparta

Taner ALIÇ

Uzm. Dr., Çorum Erol Olçok Eğitim Araştırma Hastanesi, Çorum

Tolga AYDOĞAN

Arş. Gör. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Periodontoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale

Ülkem ŞEN UZELİ

Uzm. Dr., Osmancık Devlet Hastanesi, Çorum

Ünal ATAŞ

Uzm. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Antalya

Yıldırım GÜLTEKİN

Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı, Kırıkkale

Zeynep Tuğba GÜVEN

Uzm. Dr., Kayseri Şehir Hastanesi, Hematoloji Kliniği, Kayseri

Ziya ŞENCAN

Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Kırıkkale

Önsöz.....	i
Yazarlar.....	iii
İçindekiler.....	vii
1. Bölüm Laboratuvar Ölçümlerini Etkileyen Parametreler.....	1
2. Bölüm Tam İdrar ve 24 Saatlik İdrar Tetkikinun Yorumlanması.....	7
3. Bölüm Anemiye Pratik Yaklaşım.....	17
4. Bölüm Polisitemik ve Bisitopenik Hastaya Yaklaşım.....	23
5. Bölüm Lökositoya Klinik Yaklaşım.....	29
6. Bölüm Eritrosit Sedimentasyon ve CRP'nin Klinik Kullanımı.....	35
7. Bölüm Prokalsitonin ve Klinik Kullanımı.....	39
8. Bölüm D-dimer Nedir ?.....	45
9. Bölüm Tümör Markerları: Kime, Ne Zaman?.....	51
10. Bölüm Hipotiroidiye Yaklaşım.....	57
11. Bölüm Hipertiroidiye Yaklaşım.....	63
12. Bölüm Oruç İbadeti ve Kronik Hastalıklar Denklemi.....	69
13. Bölüm Diyabet Tanı ve Sınıflaması.....	73
14. Bölüm Geriatrik Hastaya Yaklaşım.....	85
15. Bölüm Hipertansiyon Tanı ve Tedavisi.....	91
16. Bölüm Sekonder Hipertansiyon.....	97
17. Bölüm Hiperlipidemi Yönetimi.....	105
18. Bölüm Akılcı İlaç Kullanımı.....	111
19. Bölüm Birinci Basamakta Antibiyotik Kullanım İlkeleri.....	115
20. Bölüm Birinci Basamakta Sık Kullanılan Antibiyotikler ve Yan Etkileri.....	119
21. Bölüm Yaygın Kas-İskelet Sistemi Ağrılarına Yaklaşım.....	131
22. Bölüm İştahsızlık-Kilo Kaybı: Tanı-Tedavi.....	139
23. Bölüm Dispepsiye Yaklaşım.....	143
24. Bölüm Peptik Ülser ve Gastrit: Tanı ve Tedavisi.....	149
25. Bölüm Karaciğer Enzim Yüksekliklerine Yaklaşım.....	153
26. Bölüm Safra Kesesi Patolojilerine Yaklaşım.....	161
27. Bölüm Akut ve Kronik Pankreatite Yaklaşım.....	169
28. Bölüm Gastrointestinal Sistem Kanamaları.....	177
29. Bölüm Üriner Sistem Taş Hastalığına Yaklaşım.....	181
30. Bölüm Üriner İnkontinans.....	189
31. Bölüm Ateşli Hastaya Yaklaşım ve Nedeni Bilinmeyen Ateş.....	199
32. Bölüm Halsizlik-Yorgunluk: Etiyoloji, Tanı-Tedavi.....	207
33. Bölüm Nefes Darlığına Yaklaşım.....	215
34. Bölüm Göğüs Ağrısına Yaklaşım.....	221
35. Bölüm Malnütrisyon Nedenleri Tanı ve Tedavisi.....	227
36. Bölüm Baş Ağrısına Yaklaşım.....	233
37. Bölüm Ödem Nedenleri ve Tedavisine Yaklaşım.....	241
38. Bölüm Uyku Sorunlarına Yaklaşım.....	253
39. Bölüm Asitli Hastaya Yaklaşım.....	259
40. Bölüm Senkop, Baş Dönmesi, Vertigo.....	269
41. Bölüm Birinci Basamakta Patoloji Raporlarına Yaklaşım.....	273
42. Bölüm Sistemik Hastalıklar ve Ağız-Dış Sağlığı İlişkisi.....	279

43. Bölüm	Kaşıntılı Hastaya Yaklaşım.....	287
44. Bölüm	Deri Lezyonlarına Yaklaşım.....	295
45. Bölüm	Saç Dökülmesi ve Alopesiye Yaklaşım	301
46. Bölüm	Erişkinlerde Aşı Protokolü.....	307
47. Bölüm	Siyanozaya Yaklaşım	315
48. Bölüm	Zehirlenmelere Yaklaşım.....	321
49. Bölüm	Çocuk ve Adolesanlarda İlaç Alerjilerine Yaklaşım	331
50. Bölüm	Halitosis (Ağız Kokusu)	337
51. Bölüm	Baş-Boyun Kitlelerine Yaklaşım.....	345
52. Bölüm	Alerjik Rinitler ve Rinosinüzitler	349
53. Bölüm	Solunum Sistemi Enfeksiyonlarına Yaklaşım	361
54. Bölüm	İnfertilite.....	371
55. Bölüm	Kalp Yetmezliği.....	379
56. Bölüm	Genitoüriner Enfeksiyonlara Yaklaşım	385
57. Bölüm	Birinci Basamakta Diyabetik Ayak Yönetimi	395
58. Bölüm	Kronik Hepatit B ve Kronik Hepatit C Enfeksiyonlarında Takip	403
59. Bölüm	Böbrek Fonksiyon Bozukluğuna Yaklaşım.....	409
60. Bölüm	Proteinüriye Yaklaşım ve Diyabetik Nefropati.....	413
61. Bölüm	Akut Böbrek Hasarı	421
62. Bölüm	Kronik Böbrek Hastalığı.....	427
63. Bölüm	Kontrast Nefropatisi	433
64. Bölüm	Sıvı-Elektrolit Bozukluklarına Yaklaşım	439
65. Bölüm	Romatolojik Hastaya Yaklaşım.....	447
66. Bölüm	Gut Hastalığı.....	455
67. Bölüm	FMF Tanı ve Tedavisi.....	461
68. Bölüm	Ortopedik Acillere Yaklaşım.....	467
69. Bölüm	Acil Serviste Alçı, Atel ve Bandaj Uygulamaları	475
70. Bölüm	COVID-19 Enfeksiyonu Sonrası Sık Karşılaşılan Problemler	481
71. Bölüm	Kulak Ağrısı (Otalji)'na Yaklaşım	485
72. Bölüm	Yenidoğan Tarama Programları	491
	Dizin	501